

Scenariusz bazowy

“Klimat to temat! Perspektywa kobiet”

Autorka: Justyna Zamojda

Czas: 45 min

Krótki opis scenariusza:

Scenariusz ma na celu wprowadzenie uczniów i uczennice w tematykę projektu “Klimat to temat! Perspektywa kobiet” i trzy jego zagadnienia: przyczyny i konsekwencje zmiany klimatu, perspektywa kobiet w zmianie klimatu oraz współzależności globalne. Uczniowie i uczennice dowiadują się, że zmiana klimatu jest wyzwaniem dla całej ludzkości i każdy z nas ma na nią wpływ i może przeciwdziałać jej konsekwencjom.

Cele zajęć:

- Poznasz najważniejsze informacje na temat zmiany klimatu.
- Wspólnie z klasą opracujesz przyczyny i skutki zmiany klimatu.
- Poznasz, czym jest zmiana klimatu z perspektywy kobiet.
- Dowiesz się, kto najbardziej wpływa na zmianę klimatu, a kto (i jak) odczuwa jego konsekwencje.

Przygotowanie:

Lekcja, którą poprowadzisz, to wstęp do trzech złożonych zagadnień, dlatego zajęcia należy traktować jako pierwsze ze spotkań w tematyce zmiany klimatu. Postaraj się, by uczniowie i uczennice wyszli ze świadomością, że zmiana klimatu to realny problem, który ma realne skutki – które ktoś (czasem z zupełnie innej części świata) odczuwa, jak i z przeświadczeniem, że w sprawie przeciwdziałania zmianie klimatu można wiele osiągnąć i jeżeli wszyscy włączymy się w te działania – sytuacja ulegnie poprawie.

W scenariuszu zaproponowaliśmy wykorzystanie telefonów na zajęciach. Możesz użyć swojego telefonu, lub włączyć w zadania z telefonem uczniów. Zachęcamy do włączania narzędzi internetowych oraz telefonów do celów edukacyjnych: [Artykuł](#).

Jeżeli uznasz, że tekst, nad którym będzie pracować młodzież, jest zbyt skomplikowany lub brakuje kluczowych dla Ciebie informacji, spróbuj zmodyfikować tekst – najlepiej znasz swoich uczniów i uczennice.

Materiały dydaktyczne:

- Komputer z dostępem do Internetu, rzutnik,
- Telefony z dostępem do Internetu oraz skanerem do kodów QR (lub aplikacją typu: QR code reader,
- Film *Przyczyny i skutki zmiany klimatu* EUClimateAction (4:16)
- Tablica lub flipchart, arkusze papieru, przybory do pisania – zbierzcie wszystkie informacje w jednym miejscu, tak by móc wrócić do nich na kolejnych spotkaniach.

- Załączniki

Przebieg zajęć

Wprowadzenie:

Przywitaj uczniów i uczennice. Zapowiedz, że tematem dzisiejszej lekcji będzie zmiana klimatu. Ważne, żeby klasa spojrzała na ten powszechnie dyskutowany temat z różnych punktów widzenia. Poznacie go z różnych perspektyw, ponieważ skutki zmiany klimatu są odczuwalne w mniejszym lub większym stopniu w różnych częściach świata i przez różne grupy społeczne. Zaznacz, że informacje, które zbiorą dziś, przydadzą im się na kolejnych spotkaniach.

2 min

Praca właściwa:

1. Spytaj uczniów i uczennice, co słyszeli do tej pory o zmianie klimatu. Podsumuj wypowiedzi i zaproś do obejrzenia filmu *Przyczyny i skutki zmiany klimatu* EUClimateAction: (4:16) <https://www.youtube.com/watch?v=2HoyXPX0ohc>
2. Na tablicy lub flipcharcie narysuj dwie kolumny. Pierwszą kolumnę nazwij *przyczyny zmiany klimatu (globalnego ocieplenia)* w drugiej kolumnie zapisz *skutki zmiany klimatu (globalnego ocieplenia)*. W oparciu o posiadaną wiedzę i obejrany film poproś uczniów i uczennice o burzę pomysłów – odpowiedzi spisuj na tablicy (zadbaj by w każdej kolumnie pojawiło się minimum 5 pozycji). Jeżeli uczniowie i uczennice będą mieli problem z wymianianiem przyczyn i skutków zmiany klimatu skorzystaj z **załącznika nr 3**.
3. Zapytaj klasę, czy uważa, że wszystkie państwa lub regiony na świecie przyczyniły się w tym samym stopniu do zmiany klimatu i w ten sam sposób ponoszą jego konsekwencje? Następnie spytaj, czy myśli, że wszystkie grupy społeczne są w takim samym stopniu narażone na skutki zmiany klimatu. Zapowiedz, że zaraz zajmiecie się kwestiami różnic w odczuwaniu skutków klimatu przez różne grupy społeczne.
4. Podziel klasę na cztery grupy i rozdaj każdej arkusz papieru. Poproś, by po dwie z grup zapisały na arkuszu papieru pytania:
 - a. **Co sprawia, że kobiety silniej odczuwają zmianę klimatu?**
 - b. **Co sprawia, że kobiety są niezbędne w przeciwdziałaniu zmianie klimatu?**

7 min

7 min

3 min

Zaproś uczniów i uczennice do przeczytania tekstu “We must leverage women's voice and influence in water governance” — Åsa Regnér” z **załącznika nr 1**. Przeczytajcie tekst wspólnie, lub rozdaj każdej grupie osobny tekst. Po przeczytaniu poproś o zapisanie odpowiedzi na pytania. Jeżeli uczniowie będą mieli problem z odpowiedzią na dwa postawione pytania skorzystaj z **załącznika nr 2**.

10 min

5. Poproś reprezentantów grup o odczytanie zawartości arkuszy. Zapytaj, co zaskoczyło uczniów i uczennice i co jest dla nich niejasne. Pozwól na swobodne odpowiedzi. Zapytaj, czy klasa wiedziała, że zjawiska związane ze zmianą klimatu wpływają różnie na różne regiony, społeczności, jak i osoby w danej społeczności – w zależności od płci. Przywołaj wątek sytuacji kobiet w tekście.
6. Poproś uczniów i uczennice o dobranie się w pary i rozdaj każdej parze **załącznik nr 4**. Poproś o zaznaczenie poprawnych odpowiedzi i wypełnienie kodu QR. Na koniec sprawdź kod kilku

5 min

8 min

par, aż otrzymacie poprawną odpowiedź, czyli link do mapy globalnego południa i globalnej północy.

Globalne Południe i globalna Północ to pojęcia, które coraz częściej stosuje się na określenie krajów i rejonów geograficznych, które do niedawna określano mianem „Trzeciego i Pierwszego Świata” czy potocznie „krajami rozwijającymi się i rozwiniętymi”. Terminy „Trzeci i Pierwszy Świat” odnosiły się do zimnowojennego podziału świata na strefy wpływów na osi Wschód-Zachód i straciły obecnie na aktualności, zwłaszcza, że mogą być postrzegane jako wartościujące (w rozumieniu „pierwszy” = „lepszy”, „trzeci” = „gorszy”). W podobny sposób wartościujące może być stosowanie terminów „kraje rozwijające się i rozwinięte”, a także fakt, że w ich wydźwięku na pierwszy plan wysuwa się rozumienie rozwoju w kontekście materialnym, co nie musi stanowić punktu odniesienia dla wszystkich kultur i cywilizacji. Obecnie stosowany podział na globalną Północ i globalne Południe również jest dość umowny – globalna Północ to kraje tzw. „Zachodu” – głównie Europy i Ameryki Północnej, ale także Australia i Nowa Zelandia, które choć znajdują się na południowej półkuli, to plasują się wśród najbardziej uprzemysłowionych i rozwiniętych gospodarczo państw świata. Globalne Południe – kraje Afryki, Azji czy Ameryki Południowej, zamieszkuje z kolei większość ludności świata – ponad 2/3 wszystkich mieszkańców.

źródło: Słowniczek pojęć edukacji globalnej, <https://globalna.ceo.org.pl/slowniczek>

Zakończenie:

7. Na koniec podziękuj grupie za zaangażowanie i w kilku zdaniach podsumuj zajęcia. Poproś uczniów o zebranie arkuszy i materiałów które mogą wykorzystać na kolejnym spotkaniu. Powiedz grupie, że wszystkie poznane zagadnienia i wyzwania będą tematem waszych dalszych spotkań na których skupicie się również na działaniu i przeciwdziałaniu zmianie klimatu.

2 min

Źródła:

Film *Przyczyny i skutki zmiany klimatu*, EUClimateAction, 2015:

<https://www.youtube.com/watch?v=2HoyXPX0ohc>

Słowniczek pojęć edukacji globalnej, <https://globalna.ceo.org.pl/slowniczek>

UN Women, “We must leverage women's voice and influence in water governance”— Åsa Regnér”. Remarks by Åsa Regnér, Deputy Executive Director of UN Women, at the World Water Week celebration in Stockholm on 27 August, August 28, 2018, <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2018/8/speed-ded-regner-stockholm-world-water-week>

Parlament Europejski, *Kobiety, równouprawnienie płci i sprawiedliwość klimatyczna Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 stycznia 2018 r. w sprawie kobiet, równouprawnienia płci i sprawiedliwości klimatycznej (2017/2086(INI), (2017/2086(INI), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 16.01.2018, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018IP0005&from=IT>*

Koalicja KARAT, *Zmiany klimatu – największe wyzwania dla kobiet z krajów rozwijających się*, https://www.karat.org/wp-content/uploads/2012/02/PL_Gender_climate_change.pdf.

WEDO, *Climate Change Connections, Women at the forefront*, 2008, http://www.wedo.org/wp-content/uploads/climateconnections_1_overview.pdf

Marta Jackowska-Uwadizu, Justyna Zamojda, *Przewodnik po programie "Klimat to temat!"*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019, <https://ekologia.ceo.org.pl/klimat-to-temat/materialy/przewodnik-po-programie-klimat-to-temat>

Załączniki:

Załącznik nr 1: Materiał pomocniczy: Fragmenty prezentacji Åsy Regnér, zastępczyni dyrektora wykonawczego ONZ w kwestii Kobiet podczas Światowego Tygodnia Wody

Załącznik nr 2: Materiał pomocniczy: Kobiety w zmianie klimatu

Załącznik nr 3 - Materiał pomocniczy: Przyczyny i skutki zmiany klimatu

Załącznik nr 4 - Karta pracy: Quiz na temat zależności

Załącznik nr 5: Materiał pomocniczy: Rozwiązanie quizu na temat współzależności

Załącznik nr 1: Materiał pomocniczy: Fragmenty prezentacji Åsy Regnér, zastępczyni dyrektora wykonawczego ONZ w kwestii Kobiet podczas Światowego Tygodnia Wody

Podczas Światowego Tygodnia Wody, Åsa Regnér (Zastępczyni dyrektora wykonawczego ONZ w kwestii Kobiet) prowadziła prezentację, której streszczenie możesz przeczytać poniżej.

Do tej pory ponad 2,1 miliarda ludzi nie ma dostępu do bezpiecznie zarządzanej wody pitnej, a 4,5 miliarda nie ma bezpiecznie zarządzanych usług sanitarnych. Przewlekły brak dostępu do wody został pogłębiony przez zmiany klimatyczne, degradację środowiska oraz konflikty polityczne i zbrojne.

[...]Kobieta niosąca wodę na głowie lub biodrach na tle palącego słońca to częsty widok w hrabstwie Turkana w Kenii, gdzie każdego dnia kobiety pokonują wiele kilometrów, aby zdobyć wodę. Wpływa to na ich domostwa, ponieważ ich gospodarka w dużej mierze oparta jest na zwierzętach hodowlanych, które również trzeba napoić. Szacuje się, że tylko w Afryce subsaharyjskiej kobiety i dziewczęta spędzają 40 miliardów godzin rocznie na zdobywaniu wody, co odpowiada rocznej wartości całej siły roboczej we Francji.

Do tej pory ponad 2,1 miliarda ludzi, nie ma dostępu do bezpiecznie zarządzanej wody pitnej, a 4,5 miliarda do bezpiecznych usług sanitarnych. Chroniczny brak dostępu do wody nasila zmiana klimatu, degradacja środowiska oraz konflikty polityczne i zbrojne.

Normy i role związane z płcią powodują, że to kobiety i dziewczęta [w wielu miejscach na świecie] muszą zadbać o przygotowanie posiłku i zapewnienie wody w gospodarstwie. Gdy bezpieczna woda pitna nie jest dostępna w domach, ciężar zdobywania i uzdatniania wody spoczywa głównie na barkach kobiet i dziewcząt. Brak wody to również problem z nawodnieniem pól i napojeniem zwierząt, a tym samym z zapewnieniem pożywienia dla rodziny.

Tam, gdzie źródła wody są odległe, kobiety i dziewczęta muszą spędzają nawet do dwóch godzin na marszu po wodę. Tam, gdzie woda miejska pochodzi ze wspólnych studni, muszą czekać w kolejce przez ponad godzinę. „Ubóstwo czasowe” związane z wodą przekłada się na utratę dochodów kobiet i utratę możliwości nauki przez dziewczęta. Częściej pojawiające się na skutek zmiany klimatu susze, sprawiają, że źródeł wody jest mniej, a poszukiwanie kolejnych oznacza pokonywanie jeszcze większych odległości. Wyciąganie i noszenie wody, zwykle od najmłodszych lat, powoduje dolegliwości i schorzenia szyi, kręgosłupa, pleców i kolan.

Im dalej znajduje się źródło wody, tym mniej wody zużywa gospodarstwo domowe, co wpływa na zdrowie dzieci. Przy braku wody ciężko zadbać o odpowiednie warunki sanitarne, a to skutkuje częstszymi chorobami. Tam, gdzie członkowie gospodarstwa domowego chorują z powodu chorób przenoszonych przez wodę, to głównie do kobiet i dziewcząt należy zapewnienie potrzebnej opieki.

2,7 miliona ludzi cierpi z powodu suszy w Rogu Afryki. Kilka kolejnych lat słabych opadów nadwyrężyło możliwości radzenia sobie z sytuacją, zaburzyło bezpieczeństwo żywnościowe, a nasilające się konflikty o wodę i pastwiska powodują migracje ludzi z regionu. [...]

ONZ w kwestii kobiet zaobserwowało bezpośredni związek między wodą, energią i bezpieczeństwem żywnościowym, a także związek między wodą a pracą, które mają bardzo bezpośredni wpływ na równość płci i wzmocnienie pozycji kobiet.

Nasze refleksje i zalecenia polityczne dotyczące takich wyzwań zawsze będą niepełne, jeśli kobiety, będące połową światowego potencjału, pozostaną w tyle.

Åsa Regnér - Zastępczyni dyrektora wykonawczego ONZ w kwestii Kobiet

Źródło: UN Women, "We must leverage women's voice and influence in water governance"— Åsa Regnér". Remarks by Åsa Regnér, Deputy Executive Director of UN Women, at the World Water Week celebration in Stockholm on 27 August, August 28, 2018, <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2018/8/speed-ded-regner-stockholm-world-water-week>

Załącznik nr 2: Materiał pomocniczy: Kobiety w zmianie klimatu

Co sprawia, że kobiety silniej odczuwają zmianę klimatu?
Kobiety polegają na zasobach naturalnych i warunkach pogodowych, które często radykalnie zmieniają się przez zmianę – woda, żyzna ziemia, warunki do wzrostu upraw i hodowli zwierząt.
Kobiety mają gorszy dostęp do edukacji – większość czasu spędzają dbając o dom i gospodarstwo – czas ten wydłuża się ze zmianą klimatu.
Kobiety muszą poświęcić więcej czasu na pracę (np. dłuższy transport wody), osiągając jednocześnie taki sam, lub słabszy efekt – utrata dochodów, słabsza sytuacja ekonomiczna.
Kobiety przez ciężką pracę fizyczną, powtarzaną każdego dnia częściej chorują.
Kobiety, które muszą zadbać o przygotowanie posiłku i zapewnienie wody w gospodarstwie rzadko mają szansę zajmować stanowiska na których podejmowane są decyzje w celu polepszenia sytuacji w regionie.
Kobiety i dzieci 14 razy częściej niż mężczyźni giną podczas klęsk żywiołowych.
Ze względu na ubóstwo związane z niskimi płodami rolnymi, rodziny częściej wydają młode dziewczynki za mąż

Co sprawia, że kobiety są niezbędne w przeciwdziałaniu zmianie klimatu?
Kobiety to połowa populacji świata. Nie można dokonać rewolucyjnych zmian (a takie są potrzebne by przeciwdziałać zmianie klimatu) bez wszystkich zainteresowanych, włączonych w ten proces.
Kobiety mają wiele doświadczenia i wiedzy w obszarze produkcji żywności czy poszukiwaniu i transportowaniu wody – mogą stać się specjalistami w obszarze poprawy sytuacji.
Kobiety „specjalizują” się w opiece nad rodziną, gospodarstwem – to one często widzą pierwsze symptomy zmiany sytuacji na gorsze, wiedzą w czym może tkwić problem.
Przeciwdziałanie zmianie klimatu i adaptacja do zmiany klimatu, poprawa sytuacji na lepsze – poprawi również sytuację kobiet. Skoro zmiana dotyczy kobiet, powinny w nią być równo zaangażowane
Kobiety i mężczyźni są jednakowo zdolni do opracowywania nowych rozwiązań, wdrażania nowych pomysłów.

Opcjonalnie – dopisz dodatkowe punkty.

Źródła:

Parlament Europejski, *Kobiety, równouprawnienie płci i sprawiedliwość klimatyczna Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 stycznia 2018 r. w sprawie kobiet, równouprawnienia płci i sprawiedliwości klimatycznej (2017/2086(INI), (2017/2086(INI), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 16.01.2018, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018IP0005&from=IT>*

Koalicja KARAT, *Zmiany klimatu – największe wyzwania dla kobiet z krajów rozwijających się, https://www.karat.org/wp-content/uploads/2012/02/PL_Gender_climate_change.pdf*.

WEDO, *Climate Change Connections, Women at the forefront*, 2008, http://www.wedo.org/wp-content/uploads/climateconnections_1_overview.pdf

Załącznik nr 3 - Materiał pomocniczy: Przyczyny i skutki zmiany klimatu

Wytnij przyczyny (antropogeniczne – spowodowane działaniami ludzi) i skutki zmiany klimatu, następnie poproś, by uczniowie i uczennice prawidłowo dopasowali (do przyczyn lub skutków) wybrane zjawiska.

Przyczyny zmiany klimatu (czyli globalnego ocieplenia)	Skutki zmiany klimatu (czyli globalnego ocieplenia)
Wzmożone spalanie węgla kamiennego i brunatnego, ropy i gazu – wzmożona emisja CO ₂ (jeden z gazów cieplarnianych)	Topnienie lodowców i wzrost poziomu mórz (powodzie erozje).
Wzmożone zapotrzebowanie na energię, konsumpcjonizm, korzystanie z nieodnawialnych źródeł energii.	Wzmożone ekstremalne zjawiska pogodowe i zmiana struktury opadów (w zależności od regionu będą to: powodzie, huragany, susze itp.).
Wielkoobszarowa hodowla zwierząt – wzmożona produkcja metanu (jeden z gazów cieplarnianych)	Zniszczenie dotychczasowych ekosystemów – wymieranie gatunków.
Wylesianie terenów pod hodowlę zwierząt, uprawę innych roślin czy budowę miast – mniejsze pochłanianie CO ₂ z atmosfery.	Migracje zwierząt – pojawianie się nowych, obcych gatunków – zagrażających naturalnej faunie i florze oraz ludziom (choroby tropikalne).
Stosowanie i produkcja nawozów azotowych – wzmożona produkcja tlenków azotu (gazy cieplarniane)	W skutek nasilających się zjawisk pogodowych oraz zmian środowiskowych może dojść pogorszenia się sytuacji w takich sektorach jak: rolnictwo, leśnictwo, energetyka i turystyka.
	Pogarszająca się sytuacja gospodarcza może prowadzić do konfliktów zbrojnych, pogorszenia się sytuacji zdrowotnej jak i pogłębienia ubóstwa i nierówności społecznych.
	Migracje ludzi - z powodu klęsk żywiołowych kurczą się zasoby w postaci wody, ziemi, pożywienia. Powoduje to konieczność migracji w poszukiwaniu innych miejsc do życia.

Opcjonalnie – dopisz dodatkowe przyczyny i skutki zmiany klimatu.

Źródła: Marta Jackowska-Uwadizu, Justyna Zamojda, *Przewodnik po programie "Klimat to temat!"*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019, <https://ekologia.ceo.org.pl/klimat-to-temat/materialy/przewodnik-po-programie-klimat-to-temat>

Załącznik nr 4 - Karta pracy: Quiz na temat zależności

Zaznacz, czy poniższe stwierdzenie to prawda czy fałsz:

I Na świecie nie wszystkie kraje ponoszą odpowiedzialność za zmianę klimatu w równym stopniu. Różny poziom uprzemysłowienia, styl życia, rodzaj prowadzonej gospodarki ma znaczenie.

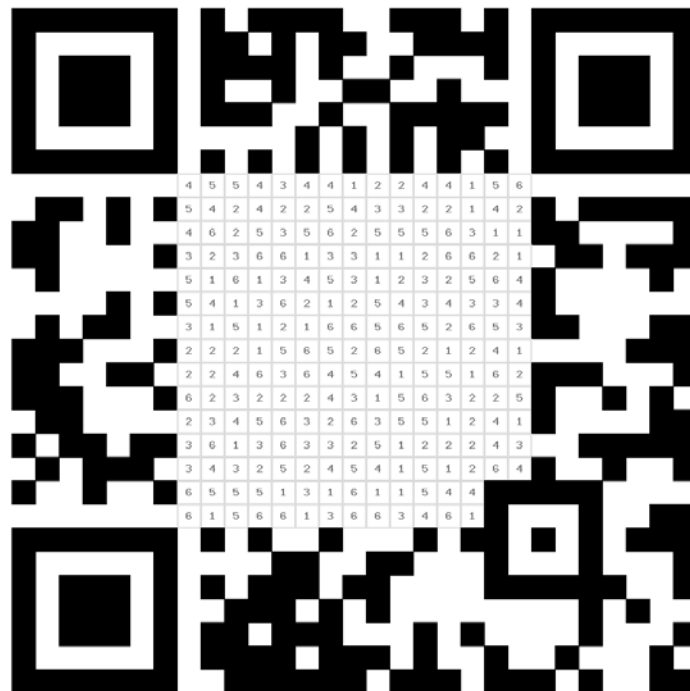
- PRAWDA (jeśli to jest poprawna odpowiedź zamaluj wszystkie 1)
- FAŁSZ (jeśli to jest poprawna odpowiedź zamaluj wszystkie 2)

II Zmiany klimatu pojawiały się już od milionów lat. Jest to naturalne zjawisko, na które nie mamy wpływu i Ziemia dostosuje się do nowych wyzwań, tak jak było dotychczas. Nasze działania w Polsce nie mają znaczenia, bo skutki zmiany klimatu widać w odległych - z naszej perspektywy - krajach Afryki lub Azji.

- FAŁSZ (jeśli to jest poprawna odpowiedź zamaluj wszystkie 3)
- PRAWDA (jeśli to jest poprawna odpowiedź zamaluj wszystkie 4)

III Globalne Południe i globalna Północ to pojęcia, które coraz częściej stosuje się na określenie krajów i rejonów geograficznych, które do niedawna określano mianem „Trzeciego i Pierwszego Świata” czy potocznie „krajami rozwijającymi się i rozwiniętymi”.

- PRAWDA (jeśli to jest poprawna odpowiedź zamaluj wszystkie 5)
- FAŁSZ (jeśli to jest poprawna odpowiedź zamaluj wszystkie 6)

Załącznik nr 5: Materiał pomocniczy: Rozwiązanie quizu na temat współzależności

Pytanie I: **PRAWDA**

Pytanie II: **FAŁSZ**

Pytanie III: **PRAWDA**

auszumalen sind: 1, 3, 5
NICHT auszumalen sind: 2, 4, 6

Opracowanie: Centrum Edukacji Obywatelskiej

Scenariusz powstał w ramach projektu „Klimat to temat! Perspektywa kobiet” w 2019 roku.

Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

polska pomoc

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2019. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.